

ONA TILI VA CHET TILI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK**Normaxmatova Nilufar****Mavlonova Gulnur**

Shahrisabz davlat pedagogika institute Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi 4-bosqich talabalari

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ona tili va chet tili o'rtasidagi bog'liqlik masalasi yoritiladi. Til o'rganish jarayonida ona tilining ta'siri, uning ijobiy va salbiy jihatlari, chet tilini o'rganishda ona tilidan qanday foydalansa bo'lishi muhokama qilinadi. Shuningdek, ikki til o'rtasidagi grammatik va fonetik bog'liqliklar ham tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Ona tili, chet tili, til ta'limi, bilingvizm, grammatik bog'liqlik, fonetika, tarjima, til o'rganish strategiyalari, ikkitillilik, til tizimi.*

Annotation: *This article explores the relationship between the native language and a foreign language. It examines the influence of the native language in the language learning process, its positive and negative aspects, and how it can be utilized in learning a foreign language. Additionally, grammatical and phonetic connections between the two languages are analyzed.*

Keywords: *Native language, foreign language, language education, bilingualism, grammatical connection, phonetics, translation, language learning strategies, multilingualism, language system.*

Аннотация: *В данной статье рассматривается взаимосвязь между родным и иностранным языком. Анализируется влияние родного языка на процесс изучения нового языка, его положительные и отрицательные стороны, а также способы его использования при изучении иностранного языка. Кроме того, исследуются грамматические и фонетические связи между двумя языками.*

Ключевые слова: *Родной язык, иностранный язык, языковое образование, билингвизм, грамматическая связь, фонетика, перевод, стратегии изучения языков, многоязычие, языковая система.*

KIRISH

Til inson tafakkuri va muloqotining eng asosiy vositalaridan biridir. Ona tili – bu inson dunyoni anglash va o'z fikrini ifodalash uchun asosiy vosita bo'lsa, chet tili esa yangi bilimlar, madaniyat va imkoniyatlarga eshik ochadi. Bugungi globalashgan dunyoda bir necha til bilish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli, ona tili va chet tili o'rtasidagi bog'liqlik masalasi tilshunoslar, pedagoglar va tadqiqotchilar tomonidan keng o'rganilmoqda.

Bu maqolada ona tilining chet tilini o'rganishga ta'siri, grammatik va fonetik jihatdan o'xshashliklar va tafovutlar, hamda chet tilini samarali o'rganish strategiyalarida ona tilidan qanday foydalanish mumkinligi muhokama qilinadi.

Ona tilining chet tilini o'rganishga ta'siri

Ona tili va chet tili o'rtasidagi bog'liqlik til o'rganish jarayonida katta rol o'ynaydi. Til o'rganishda ona tilining ta'siri quyidagi jihatlarda namoyon bo'ladi:

Til strukturasi va grammatik taqqoslash – Ona tili va chet tili grammatik jihatdan qanchalik yaqin bo'lsa, u tilni o'rganish shunchalik oson bo'ladi. Masalan, ingliz va nemis tillari bir til oilasiga mansub bo'lgani uchun ularning tuzilishida ko'plab o'xshashliklar mavjud.

Leksik va semantik ta'sir – Ona tilida mavjud so'zlar va tushunchalar chet tilini o'rganishda yordam berishi mumkin. Ayniqsa, xalqaro so'zlar (masalan, “telefon”, “kompyuter”, “informatsiya”) turli tillarda deyarli o'xshash ko'rinishda bo'ladi.

Fonetika va talaffuz ta'siri – Ona tilining tovush tizimi yangi o'rganilayotgan tilda talaffuz xatolariga sabab bo'lishi mumkin. Masalan, ingliz tilida mavjud ba'zi tovushlar o'zbek tilida yo'qligi sababli, o'rganish jarayonida tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishda qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin.

Tarjima va fikrlash uslubi – Ona tilidan chet tiliga bevosita tarjima qilish usuli ba'zan samarali bo'lsa ham, ba'zan noto'g'ri tarjima va tushunmovchiliklarga olib kelishi mumkin. Har bir til o'ziga xos fikrlash uslubiga ega bo'lgani sababli, bu holat til o'rganishda muhim hisoblanadi.

Ona tili va chet tili o'rtasidagi grammatik bog'liqlik. Grammatik jihatdan ona tili va chet tilining o'xshashliklari va farqlari til o'rganish jarayoniga sezilarli ta'sir qiladi.

So'z tartibi – Masalan, o'zbek tilida so'z tartibi erkin bo'lsa, ingliz tilida qat'iy qoidalar mavjud: “Men kitob o'qiyman” (O'zbekcha) vs. “I read a book” (Inglizcha).

Fe'l zamonlari – Ba'zi tillarda zamonlar tizimi murakkab bo'lib, o'zbek tilidagi fe'l zamonlari ingliz yoki nemis tillaridagidan farq qiladi.

Ot va sifat moslashuvi – O'zbek tilida sifat ot oldidan keladi (“qizil gul”), lekin fransuz tilida sifat ba'zan otning orqasidan keladi (“fleur rouge”).

Ona tilining chet tilini o'rganishda yordami. Ona tilidan chet tilini o'rganishda quyidagi strategiyalar samarali bo'lishi mumkin:

Qo'shma lug'at yuritish – Ona tilidagi va o'rganilayotgan tildagi so'zlarni birga yozib borish.

Qiyosiy o'rganish – Grammatik qoidalar va iboralarni ona tili bilan taqqoslash orqali yaxshiroq tushunish.

Audiovizual materiallardan foydalanish – Chet tilidagi matnlarni ona tilida subtitrlar bilan ko'rish yoki aksincha.

Ona tili orqali tushuntirish – Til o'rganishda qiyin bo'lgan tushunchalarni ona tilida tushuntirish va keyin chet tilida mashq qilish.

Ona tili va chet tili o'rtasidagi tafovutlar. Ona tilining chet tilidan sezilarli farq qilishi til o'rganishda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Masalan:

Fonetik tafovutlar – Ba'zi tillarda mavjud bo'lmagan tovushlarni o'zlashtirish qiyin bo'lishi mumkin.

Grammatik tafovutlar – Turli til oilalariga mansub tillar grammatikasi keskin farq qilishi mumkin.

Madaniy tafovutlar – Til o'rganishda madaniy tafovutlarni ham e'tiborga olish kerak, chunki ba'zi iboralar va jumlar turli madaniyatlarda turlicha ma'no kasb etishi mumkin.

Xulosa:

Ona tili va chet tili o'rtasidagi bog'liqlik til o'rganish jarayonining ajralmas qismidir. Ona tili chet tilini o'zlashtirishda muhim vosita bo'lishi mumkin, lekin ba'zan u qiyinchiliklar ham tug'diradi. Til o'rganishda grammatik, fonetik va leksik bog'liqliklardan samarali foydalanish orqali chet tilini tezroq va yaxshiroq o'zlashtirish mumkin. Shuning uchun, ona tilidan to'g'ri foydalanish va til o'rganishning turli strategiyalarini qo'llash til o'rganish jarayonini samarali qiladi.

REFERENCE:

- 1.Cook, V. (2003). Effects of the Second Language on the First. Multilingual Matters.
- 2.Cummins, J. (2000). Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire. Multilingual Matters.
- 3.Ellis, R. (1994). The Study of Second Language Acquisition. Oxford University Press.
- 4.Odlin, T. (1989). Language Transfer: Cross-Linguistic Influence in Language Learning. Cambridge University Press.